
Váchartyán Településrendezési terv módosítása

Örökségvédelmi
hatástanulmány

Régészeti munkarész

Készítette: Archeo-Art Bt.

I. Vizsgálat

Bevezetés

A jelenlegi hatástanulmány a PESTTERV Kft. megbízásából a Váchartyán településrendezési tervének módosítása kapcsán a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet alapján. A terv és tanulmány csak a tervezési területekkel foglalkozik. Fontos megjegyezni, hogy a régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatok csak a készítés időpontjában rendelkezésre álló kutatási adatokat tükrözi. Újabb régészeti jelenség, lelőhely esetleges előfordulása nem kizárható, mely új helyzeteket eredményezhet.

Vizsgált területek rövid bemutatása

A tervezési területek többsége jelenleg részben már beépített, illetve művelésből kivont, parlag gyepes és bozótos, valamint erdősödött terület, amely annak növényzet általi állandó fedettsége miatt terepbejárásra mára alkalmatlan.

1. Ábra: Tervezési terület elhelyezkedése Váchartyán területén

A vizsgált terület kutatása

A település területén az MRT – 9. kötetének készítése kapcsán végeztek intenzív régészeti terepbejárásokat.

Régészeti örökség

Azonosított régészeti lelőhely

A vizsgált tervezési területen a korábbi régészeti kutatások, valamint az adattári adatok vizsgálata alapján 14 darab azonosított régészeti lelőhelyről található adat.

Régészeti lelőhelyek védelme

- Nyilvántartott régészeti lelőhely

A 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény (továbbiakban Kötv.) alapján a KÖH által nyilvántartott lelőhelyek **általános régészeti védelem** alatt állnak.

A módosítási területeken található régészeti lelőhelyek bemutatása

Nr.	KÖH	MRT	Lelelőhely név
1.	12225	9/34/1	Váchartyán – Homokok
2.	12246	9/34/2	Váchartyán – Homokok
3.	12228	9/34/4	Váchartyán – Rudnaykert
4.	12229	9/34/5	Váchartyán – Rudnaykert
5.	12232	9/34/8	Váchartyán – Gulya-dűlő (Meggy-berek)
6.	12247	9/34/23	Váchartyán – Belterület
7.	12252	9/34/28	Váchartyán – Gulya-tó
8.	12254	9/34/30	Váchartyán – Veres Pálné u. 5.
9.	12255	9/34/31	Váchartyán – Kenderföld
10.	12256	9/34/32	Váchartyán – Kossuth L. u. - Ötrendes
11.	12260	9/34/36	Váchartyán – Meggy-berek
12.	12261	9/34/37	Váchartyán – Meggy-berek
13.	12262	9/34/38	Váchartyán – Gulya-tó
14.	12263	9/34/39	Váchartyán – Gulya-tó

2. ábra: A tervezési területen nyilvántartott régészeti lelőhelyek

1. Leleőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Homokok

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12225**

Lelőhely MRT száma: 9/34/1

Lelőhely koordinátái: 664945,264450

Lelőhely helyrajzi száma: 02/13

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, újkőkor, rézkor, népvándorlás kora

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leleőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Hartyán-patakra lejtő domboldalon kevés újkőkori és rézkori lelet mellett 8-9. századi településre utaló kerámiát figyeltek meg.

Lelőhely kutatása: 1976., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 509.

2. Leleőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Homokok

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12246**

Lelőhely MRT száma: 9/34/2

Lelőhely koordinátái: 665360,264460

Lelőhely helyrajzi száma: 121-138, 148

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, rézkor, római-kor, népvándorlás kora

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leleőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Hartyán-patak és egy mellékpatak vizenyős árterével körbevett dombon szórvány késő-rézkori és kora-vaskori leletek mellett késő-vaskori kelta és római-kori szarmata településekre utaló leleteket gyűjtöttek egy 60x 120m-es területen.

Lelőhely kutatása:

1976., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 510.

3. Leleőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Rudnaykert

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12228**

Lelőhely MRT száma: 9/34/4

Lelőhely koordinátái: 665770,264000

Lelőhely helyrajzi száma: 736-739, 740/1,2, 741/2, 742/1,2, 743/1,2, 744/1,2, 745/1,2

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, bronzkor, kelta

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leleőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Hartyán-patak vizenyős árterére lejtő domboldalon szórványosan bronzkori és kelta kerámiát gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása: 1976., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 510.

4. Lelelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Rudnaykert

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12229**

Lelőhely MRT száma: 9/34/5

Lelőhely koordinátái: 665990,263735

Lelőhely helyrajzi száma: 2377-2394

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, bronzkor népvándorlás kora

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott lelelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A vizenyős rétből kiemelkedő domb d-i oldalán késő-bronzkori és avar-kori településre utaló leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása:

1976., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kövári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 510.

5. Lelelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Gulya-dűlő (Meggy-berek)

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12232**

Lelőhely MRT száma: 9/34/8

Lelőhely koordinátái: 666810,262815

Lelőhely helyrajzi száma: 034/9-39

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, bronzkor népvándorlás kora

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott lelelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bara-patak déli oldalán futó dombon, hosszan elnyúlva szórványosan őskori és népvándorlás-kori és Árpád-kori leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása:

1976., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kövári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 511.

6. Lelelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Belterület

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12247**

Lelőhely MRT száma: 9/34/23

Lelőhely koordinátái: 665690,264590

Lelőhely helyrajzi száma: 51-53,55,59-61,65,66,70,71,76,77,82-86,91-93,98,99,107,108,116118,124,168,449/4,459/1,460,463,464,465,468,469/1,471/3,472474,475/1,478,479,480/4,481/4,5,483,485/2,486,488/2,489

Lelőhely típusa: település, templom, halastógát

Lelőhely kora: római-kor, középkor

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott lelelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A vizenyős rétből kiemelkedő domb d-i oldalán késő-bronzkori és avar-kori településre utaló leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása:

1977., 1981., Miklós Zsuzsa terepbejárása

1984., Miklós Zs. és Torma I. terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 516-518.

7. Lelelőhely

Lelelőhely neve: Váchartyán – Gulya-tó

Lelelőhely KÖH azonosító száma: **12252**

Lelelőhely MRT száma: 9/34/28

Lelelőhely koordinátái: 667113,261893

Lelelőhely helyrajzi száma: 034/4-6

Lelelőhely típusa: szórvány lelet

Lelelőhely kora: őskor, római-kor

Lelelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott lelelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelelőhely leírása: Závodszy István szórvány őskori kovapengét és római-kori szarmata karneol és borostyán gyöngyöket gyűjtött a területen.

Lelelőhely kutatása: 1873., 1874., Závodszy István gyűjtése

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 520.

8. Lelelőhely

Lelelőhely neve: Váchartyán – Veres Pálné u. 5.

Lelelőhely KÖH azonosító száma: **12254**

Lelelőhely MRT száma: 9/34/30

Lelelőhely koordinátái: 666010,264120

Lelelőhely helyrajzi száma: 1/1, 726

Lelelőhely típusa: település

Lelelőhely kora: őskor, bronzkor

Lelelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott lelelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelelőhely leírása: A Hartyán- és Bara-patak közötti kiemelkedésen Horváth Loránd 1976-ban földmunka során bronzkori leleteket és egy beásást figyelt meg. A szomszédos szántóterületen csak egy darab cserepet figyelt meg.

Lelelőhely kutatása: 1981., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 520.

9. Lelelőhely

Lelelőhely neve: Váchartyán – Kenderföld

Lelelőhely KÖH azonosító száma: **12255**

Lelelőhely MRT száma: 9/34/31

Lelelőhely koordinátái: 665630,264400

Lelelőhely helyrajzi száma: 69, 71-77, 79-83, 85-96

Lelelőhely típusa: település

Lelelőhely kora: őskor, újkőkör, középkör, Árpád-kör

Lelelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott lelelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelelőhely leírása: A Hartyán-patak melletti vizenyős területből kiemelkedő dombon lévő gyümölcsösben újkőkör és Árpád-kör településre utaló szórványos leleteket figyelt meg.

Lelelőhely kutatása: 1981., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 520.

10. Lelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Kossuth L. u. - Ötrendes

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12256**

Lelőhely MRT száma: 9/34/32

Lelőhely koordinátái: 666625,263380

Lelőhely helyrajzi száma: érintett területen: 811, 065/14,15

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, újkőkor, rézkor, bronzkor, vaskor, római-kor

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bara-patak ÉK-i partján, a patak és a Vácbotyánba vezető út között közel 900 m hosszan elnyúló leelőhelyen újkőkori, késő-rézkori, késő-bronzkori, késő-vaskori kelta, római-kori szarmata és kvád településekre utaló leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása: 1977., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 520-521.

11. Lelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Meggy-berek

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12260**

Lelőhely MRT száma: 9/34/36

Lelőhely koordinátái: 666375,263140

Lelőhely helyrajzi száma: 020, 034/33-39, 059/2,3

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, újkőkor, bronzkor, vaskor, római-kor, népvándorlás-kor, középkor

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bara-patak és mellékága közötti magaslat Ny-i, DNy-i oldalán újkőkori, késő-bronzkori, késő-vaskori kelta, római-kori szarmata, népvándorlás-kori avar és Árpád-kori településekre utaló leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása: 1977., Miklós Zsuzsa terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 520-521.

12. Lelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Meggy-berek

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12261**

Lelőhely MRT száma: 9/34/37

Lelőhely koordinátái: 666700,262360

Lelőhely helyrajzi száma: 034/15-28

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: őskor, bronzkor, középkor, Árpád-kor

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bara-patakba folyó ér forrása feletti dombon bronzkori és Árpád-

kori településekre utaló leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása:

1977., Miklós Zsuzsa terepbejárása

1981., Miklós Zs. – Torma I. terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 522.

13. Lelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Gulya-tó

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12262**

Lelőhely MRT száma: 9/34/38

Lelőhely koordinátái: 667500,262030

Lelőhely helyrajzi száma: 034/1-3

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: népvándorlás-kor, középkor, Árpád-kor

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bara-patakra lejtő dombon népvándorlás-kori avar és Árpád-kori településekre utaló leleteket gyűjtöttek.

Lelőhely kutatása:

1977., Miklós Zsuzsa terepbejárása

1981., Miklós Zs. – Torma I. terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 522.

14. Lelőhely

Lelőhely neve: Váchartyán – Gulya-tó

Lelőhely KÖH azonosító száma: **12263**

Lelőhely MRT száma: 9/34/39

Lelőhely koordinátái: 667290,262285

Lelőhely helyrajzi száma: 034/7, 042, 047/1

Lelőhely típusa: szórvány lelet

Lelőhely kora: őskor, római-kor?

Lelőhely védettsége: KÖH által nyilvántartott leelőhely, általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bara-patak árteréből kiemelkedő dombon egy bronzkori és egy szarmata szórvány kerámiát gyűjtöttek összesen.

Lelőhely kutatása:

1977., Miklós Zsuzsa terepbejárása

1981., Miklós Zs. – Torma I. terepbejárása

Irodalom, forrás:

Dinnyés István–Kővári Klára–Kvassay Judit–Miklós Zsuzsa–Torma István: Magyar régészeti topográfia 9. Budapest 1993, 522.

II. Tervezett változtatási szándék

A tervben szereplő megoldások túlnyomó része a hatályos TSZT-ben, HÉSZ-ben és a SZT-ben már rögzített megoldásként szerepel, melyek a jelenlegi tervmódosítás során nem változnak. A jelenlegi tervmódosítás nem komplex tervfelülvizsgálat, hanem csak a hatályos tervek néhány - az alátámasztó munkarészekben rögzített - részterületére kiterjedő részleges módosítás.

A tervezési feladatok köre:

- A 71-es vasút nyomvonal-korrekciója miatt szükséges a településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv módosításának elvégzése. (A Vasút utca közterületre való kiszabályozásával, és a vasúti pálya mellett a József Attila utca 12 m-es szabályozási szélességének továbbfolytatásával együtt.)
- Az Állomás utcánál korábban tervezett 16 m szélességű út szélességének csökkentése.
- A Veres Pálné utca mellett korábban tervezett zsákutca szabályozásának megszüntetése.

III. Hatásvizsgálat

Tervezett változtatások hatása

A tervezett módosítások területei közül a hatályos szerkezeti tervben közútként jelzett a (szabályozási tervben utcaként kiszabályozott) területeknek a jogszabályok alapján településközpont vegyes területbe (Vt), kertvárosias lakóterületbe (Lke), valamint a kötőtpályás közlekedési területbe (KÖ-K) történő átsorolások érintenek a KÖH, valamint a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának nyilvántartásában is ismert régészeti lelőhelyet.

Településközpont vegyes terület (Vt)

A tervezett átsorolások érintik a 2., (KÖH 12246) és a 6. (KÖH 12247) számú régészeti lelőhelyeket. A tervezett módosítás pusztán metodikai jellegű, ezért az nem érinti a régészeti örökséget. Azonban a területek beépítettlen jellege miatt számolni kell a későbbiekben is a lelőhely veszélyeztetettségével. Ezt a későbbi tervezés során figyelembe kell venni és a lelőhely bolygatásának elkerülésére kell törekedni, amennyiben ez nem lehetséges, akkor próba- és megelőző régészeti feltárás, vagy régészeti szakfelügyelet igényével kell számolni.

Kertvárosias lakóterület (Lke)

A tervezett átsorolások érintik a 3., (KÖH 12228) és a 9. (KÖH 12255) számú régészeti lelőhelyeket. A tervezett módosítás pusztán metodikai jellegű, ezért az nem érinti a régészeti örökséget. Azonban a területek beépítettlen jellege miatt számolni kell a későbbiekben is a lelőhely veszélyeztetettségével. Ezt a későbbi tervezés során figyelembe kell venni és a lelőhely bolygatásának elkerülésére kell törekedni, amennyiben ez nem lehetséges, akkor próba- és megelőző régészeti feltárás, vagy régészeti szakfelügyelet igényével kell számolni.

Kötőtpályás közlekedési terület (KÖ-K)

A tervezett átsorolások érintik a 5., (KÖH 12232) és a 11. (KÖH 12260) számú régészeti lelőhelyeket. A tervezett módosítás pusztán metodikai jellegű, ezért az nem érinti a régészeti örökséget. Azonban a területek beépítettlen jellege miatt számolni

kell a későbbiekben is a lelőhely veszélyeztetettségével. Ezt a későbbi tervezés során figyelembe kell venni és a lelőhely bolygatásának elkerülésére kell törekedni, amennyiben ez nem lehetséges, akkor próba- és megelőző régészeti feltárás, vagy régészeti szakfelügyelet igényével kell számolni.

A régészeti örökség védelmével kapcsolatos feladatok, költségek

A) Nyilvántartott régészeti lelőhely esetében

Az Kötv. 19. § (1) bekezdés rendelkezése szerint a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Ha a lelőhelyek elkerülése a földmunkával járó fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás másutt nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. A tervezett munkálatok kizárólag a feltárás befejezése után kezdődhetnek el. A régészeti feltárások költségét, a mentő feltárások kivételével annak kell fedezni, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált (Kötv.19. § (3), 22-23. §). A fejlesztések, beruházások tervezése során a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülés 9 ezrelékét kell költség-előirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére (Kötv 23. §. (1)). A feltárásra jogosult intézményekről Kötv. 20. § (2) bekezdése rendelkezik. A szükséges feltárások rendjét a *régészeti lelőhelyek feltárásának ... részletes szabályairól szóló 5/2010. (VIII.18.) NEFMI rendelet* határozza meg.

A tervezett beruházások előtt a 308/2006. (XII.23.) Kormányrendelet szerint szakhatóságként meg kell keresni a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt.

B) Váratlanul előkerülő régészeti emlékek esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Valamennyi, a régészeti feltárás esetén kívül előkerült régészeti emlék, ill. lelet esetében is törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére. Ha bármilyen tevékenység során váratlan régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a felfedező (kivitelező, beruházó) a Kötv. 24. §-a értelmében köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni és az emlék vagy lelet előkerülését az önkormányzat jegyzőjének és a területileg illetékes múzeumnak haladéktalanul jelenteni és a helyszínt, valamint a lelet őrzéséről gondoskodni.

A régészeti lelőhelyek megrongálását, megsemmisítését, gondatlan kezelését a Kötv. 82. § alapján szankcionálják.

IV. Összefoglalás

Azonosított régészeti lelőhelyek

A Váchartyán településrendezési terv tervezési területén 14 darab azonosított, a KÖH és a PMMI által nyilvántartott régészeti lelőhelyről van adatunk mostanáig.

A tervezett változások hatása

A régészeti lelőhelyek területeit érintő módosítások, azok metodikai jellege miatt nem veszélyeztetik a régészeti örökséget. Azonban a területek beépítetlen állapota miatt, a korábbi veszélyeztetettségük fennmaradt. Ezek esetében a lelőhelyek bolygatásának elkerülésére kell törekedni.

A többi módosítás területe nem érint ismert régészeti lelőhelye az eddigi kutatások alapján, ezért jelen ismereteink szerint nem gyakorolnak hatást a régészeti örökségre.

V. Nyilatkozat

A Váchartyán településrendezési terv módosításához készített Örökségvédelmi Hatástanulmány Régészeti fejezetét készítő régész nyilatkozik, hogy a régészeti tanulmányt a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek és a hatósági előírásoknak megfelelően készítette el, a tervezett megoldások megfelelnek a hatályos jogszabályoknak.

Továbbá nyilatkozik, hogy a tanulmány elkészítésére az érvényes szakirányú felsőfokú régész végzettsége alapján jogosult.

Vágner Zsolt, sk. okleveles régész
Oklevélszám: 459/2002

Pécel, 2012. március 22.